

Zan ve Kul hakkı

Zeynep Kurtođlu: “Zan nedir? Kul hakkı nedir?”

Zan, kesin bilgi ihtiva etmeyen, Őek ve Őüphe ağırlıklı tahmindir. Zannın iyisine hüsn-ü zan deniyor. Hüsn-ü zan günah değildir. Özellikle bir insanın kendisini ilgilendiren bir davranıŐı sebebiyle olsa, sevaptır. Yani bir kiŐinin davranıŐını iyiye yormak ve o kişiyi kınamaktan kaçınmak iyidir, sevaptır.

Zannın kötüsüne sû-i zan denir ve günahdır. Kur’ân sû-i zannı yasaklamıŐtır. Bir kiŐinin davranıŐını kesin bilgi olmadan kötüye yormak günahdır.

Kul hakkına gelince: İslâm’da iki temel haktan söz edilir: Bunlardan birincisi hukukullah, yani Allah’ın hakkı; diğerleri hukuk-u ibâd, yani kul hakkı.

Kul hakkı, ferdin zimmetinde bulunan, başkalarına mahsus maddî ve manevî imkân ve menfaatler ile Müslümanın başkaları lehine yapmakla yükümlü bulunduğu vazifelerdir.

İnsanların sosyal birer varlık olmaları ve toplumlar hâlinde yaşamaları, birbirlerine karşı sayılamayacak derecede haklar ve sorumluluklar doğurur. Karşılıklı hak ve sorumluluklarına riayet etmekle yükümlü bulunan Müslümanlar, bu yükümlülüklerini “kul hakkı” ifadesi içinde formüle etmişler ve riayet etmeye çalışmışlardır.

Kul hakkı ile ilgili olarak Peygamber Efendimiz (asm) bir mahşer tablosu çiziyor. Konunun daha iyi anlaşılması açısından buraya almakta fayda görüyoruz:

Ebû Hüreyre (ra) bildirmiŐtir: Resûlullah (asm) Ashab-ı Kirâm’a:

“Müflis kimdir, biliyor musunuz?” diye sordu. Ashab-ı Kiram:

“Bize göre müflis, parası-pulu olmayan ve malı bulunmayandır” diye cevap verdi.

Allah Resûlü (asm) şöyle buyurdu: “Ümmetimden müflis olanlar Őu kimselerdir: Kıyamet Günü namaz, oruç ve zekât ile gelir. Fakat amel defterinde; ‘Őuna sövdü!’, ‘Őuna zina iftirası yaptı’, ‘Őunun malını yedi’, ‘Őunun kanını akıttı’, ‘Őunu dövdü!’ diye yazılmış olarak gelir. Bu durumda hasenatının sevaplarından Őu kimseye verilir. İyiliklerinin sevabından bu kimseye verilir. Eđer üzerindeki borç ödenmeden önce

sevapları tükendirse, alacaklıların günahlarından alınıp onun üzerine yazılır. Sonra Cehenneme atılır.”1

Anlaşıyor ki, kul hakkı mahşerde kişiyi perişan ediyor.

Dipnotlar:

1- Müslim